
UNITÁRIUS ÉLET

---

56. ÉVFOLYAM 3. SZÁM
2002. MÁJUS-JÚNIUS

Kéthavonta megjelenő folyóirat

A TARTALOMBÓL

Áhítat

Én Istenem, legyek vidám!

Egyházi hírek

Közlemény!

Zebegény, 2002. június 1.

Teológiai tükör

Hitünk folyamata

A transzcendens létezésről

Akik előttünk jártak...

Gyallay Pap Domokos

Kereszténység és kultúra

Ünnepi könyvhét

Magyar Keresztény Internet Konferencia

Unitárius portrék

Beszélgetés

a 80 éves Patakfalvi Sámuellel

Egyházközségeink életéből

Juhász Gyula ISTEN KEZÉBEN

A júniusi napnak záporában,
Mely aranyat nyilaz álmagon,
Lyukas nadrágban és kehes kabátban
Öreg csavargó alszik a padon.

Körülötte az élet dele forr, zúg,
És robognak a ringó gépkocsik,
Ő lógó fejjel más világba fordul,
És egy boldog májusról álmodik.

Elnézem én gyöngéden és irigyen.
Az élete és padja oly kemény,
De ő most végtelen puhán, szelíden
Bizton pihen az Isten tenyerén.

Dr. Sztankóczy Zoltánra emlékezve

Lapunk március-áprilisi számában bizakodóan nyilatkoztunk a beteg – de lábadozni látszó – Dr. Sztankóczy Zoltán atyánkfíról.

Sajnos 2002. május 4-én otthonában, szerettei körében visszaadta lelkét teremtőjének. Zoltán testvérünk 85 és fél év hosszú, Isten áldotta életet élt.

1916-ban született Aradon. Középiskolát Magyarországon végzett, egyetemi diplomát a Kolozsvári Egyetemen szerzett. 1947 óta élt folyamatosan Magyarországon. Egy lány, később egy fiúgyermek született.

Világi pályája a Közlekedési Minisztérium osztályvezetőjeként, majd az Országos Tervhivatal főosztályvezetőjeként teljesedett ki. Tagja volt a Magyar Tudományos Akadémia közlekedési főbizottságának.

Zoltánt diákkora óta izgatták teológiai kérdések, ám csak nyugdíjas éveiben adódott lehetősége, hogy igazán elmélyüljön azokban.

Első lépésként Teilhard műveivel, később Hans Küng, Rahner, Ratzinger és Gnilka tanulmányaival ismerkedett meg. Ezzel párhuzamosan protestáns szerzők műveit is tanulmányozta, többek között Tillich, Bultmann műveit. Külön érdek, hogy e szerzők műveit eredeti nyelven olvasta.

Célja volt, hogy a XX. század második felének újszövetségi teológiáját tanulmányozza és exegéziseit megismerje.

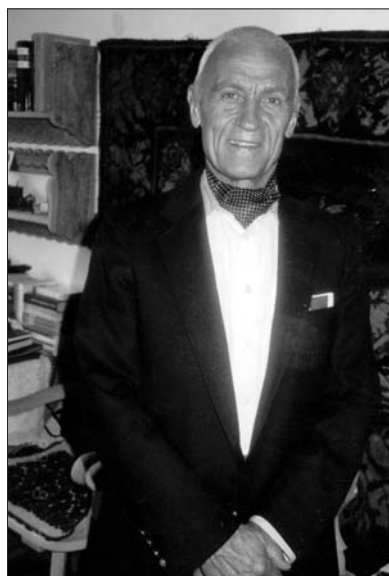
Ökumenikus gondolkodásának jellemző vonása volt a közös paradigmák keresése a keresztény teológiában.

Első írásai kéziratos formában maradtak fenn a könyvtárban 1991-ből, melyek az Unitárius hit-tani dolgozatok címet viselik.

Sztankóczy Zoltán műveivel indult meg a Teológiai füzetek sorozat, ahol 3 kötete jelent meg:

- Ökumenikus gondolkodás és hit;
- Szemelvények unitárius és szabadelvű keresztény írásokból;
- Máté, Márk és Lukács szerinti evangéliumok magyarázata címmel.

Teológiai intézeti kurátori tisztsége idején aktív teológiai tudomá-

nyos élet folyt intézményében, melybe több lelkészt és világi gondolkodót is bevont.

A könyvtár rendszeres látogatójaként, sok kiadvány beszerzését kezdeményezte, és azokat elolvasta.

Tagja volt többek között a katolikus Pax Romana Fórumnak, a Bibliatársulatnak, állandó résztvevője volt a szegedi nemzetközi biblikus konferenciának.

Aktivitásának bizonyítéka, hogy rendszeresen publikált az Unitárius Élet folyóiratba, Teológiai Műhely címen állandó rovatot tartott fenn éveken át.

Legutóbbi írása 2001 októberében jelent meg apostoli ígértetés témában.

És éppen egy esztendeje, 2001. május 30-án volt meghívott előadója a Szent László Akadémia Beszélgetések Istenről c. előadássorozatának.

Én Sztankóczy Zoltánt több mint 15 éve ismertem meg a Nagy Ignác utcai templomban. Ápol, gondozott külseje, izléses öltözete sugározta belső harmóniáját – még ismeretlenül, a templompadban ülve is.

Aktív templombjáró ember volt, ismerte, számon tartotta a többi egyháztagot, figyelemmel kísérte életüket.

Több évtizeden át presbitere volt a Budapesti Egyházközségnek, és tagja az Egyházi Képviselő Tanácsnak is.

Magas műveltségű emberként foglalkozott a teológiával, de rendkívüli érdeme, hogy bármelyik atyánkfíával tudott róla érthetően, nem csupán az avatottak nyelvén szólni.

Erre mindnyájan emlékeznek azok, akik éveken át a hétfői bibliaórákon vele együtt lehettek.

Személyiségének varázsa, jelenléte a közösségben meghatározó volt.

Emberi, egyháztagi megnyilvánulásai mélységes tisztaságról adtak tanúbizonyságot.

Békességre igyekvő, bölcs emberként ismertem meg.

Emlékét – mindnyájan, akik ismertük – megőrizzük.

Muszka Ibolya

Kéziratokat nem őrziünk meg és nem küldünk vissza.

Az aláírt cikkekért a szerzők viselik a felelősséget.

A szerkesztőség fenntartja az írások szellemét és tartalmát nem érintő rövidítések jogát.

Laptulajdonos:
Magyarországi Unitárius Egyház

Felelős szerkesztő:

Balácsi László

Főszerkesztő:

Kászoni József

Főszerkesztő-helyettes:

Léta Sándor

SZERKESZTŐSÉG CÍME:

V., Nagy Ignác utca 2–4. Budapest, 1055.

Telefon/fax: 311-2801

Terjeszti a Magyarországi Unitárius Egyház.

Előfizethető:

egyházi központunkban személyesen,

vagy egyházi csekken.

Évi előfizetési díj: 1200,- Ft

Egyes szám ára 200,- Ft

Megjelenik kéthavonta.

Felelős kiadó:

Heltai Gáspár Kft.

Index: 25 842

Nyomdai előkészítés:

Kovács Gyula

Készült:

az ETO-Print Nyomdaipari Kft.-ben

Felelős vezető: Balogh Mihály

HU ISSN 0133-1272

A Magyarországi Unitárius Egyház
internetcíme:
www.unitarius.hu

ÁHÍTAT

„... *hirtelen hatalmas szélrohamhoz hasonló zúgás támadt...*”

Nem tudom, gondolkodtatok-e már arról, mit jelent egy orgona a gyülekezetben.

Nem tudom, néztétek-e már meg egy kicsit közelebből.

Nem csoda, ha a hangszerek királynőjének nevezik, hatalmas sípjával fenségesen fest. Aki már látott egyszer is közelebből egyet, beleszédül annyi apró részből és tartozékból áll.

A manuálok, a szelepek, pedálok, regiszterek, összekötők és súlyok, a fújtatók, a szélszekrény és a sípok, amelyeknek mind megvan a saját feladatuk. Mert máshol és másból szól a basszus, vagy éppen nem mindegy milyenek a szőlőregiszterek. Ahogyan egy felségtől elvárható kényes a vele való foglalkozásra is. Ha nem ellenőrzik alaposan és rendszeresen néhány síp hamisan kezd szólni, nem szereti a túl hideget és meleget sem. Sokan azt gondolják, hogy rajta játszani éppen olyan, mint egy zongorán. Pedig dehogya! Egy zongorához csak leülsz, leütöd a billentyűket, és máris megszólalnak a hangok, hallod a dallamot. Ám az orgonánál nyomhatod a pedált, kihúzhatod a regisztereket, nyomhatod a billentyűket nem történik semmi. Nincs zene. Tehetsz bármit, csalódást fog okozni a néma zörgés. Ha hallani akarod a hangokat és a belőlük megszülető új dallamot, be kell kapcsolnod a szelet. Ha a szél átfúj az üregeken, a fákon, a rézsípokon gyönyörű lesz a zene. A szél nélkül élettelen az orgona. Csak akkortól szól és csak addig, míg a szél fúvatja. Senki nem tudja elmagyarázni a szelet. Nem tudni honnan jön és hová megy. Csak az a biztos, hogy nélkülözhetetlen az orgonának ahhoz, hogy zene legyen.

Jézus halála után a megrémült tanítványok szétszéledtek. Gyászoltak, mert elvesztettek egy barátot, egy társat, a tanítómestert, akihez bármilyen kérdéssel fordulhattak. Aki tanácsot, útmutatást adott nekik, aki kétségeikben, reménytelenségükben erőt sugárzott, aki megosztotta velük a kenyerét, aki megtanította őket imádkozni, aki Istenről egész másképp beszélt, aki szinte előre látta a jövőt, mert annyira ismerte az embereket. Csalódottak voltak, mert úgy érezték, elárulták és kifosztották őket. Azt hitték, Jézust magára hagyta az Isten, akinek feltétlen híve volt, akit atyaként szeretet és tisztelt, akit egész életében szolgált, dicsőségét hirdette az emberek között. Az Atya nem volt képes megmenteni. Tanácstalanok voltak, mert nem tudták, hogyan tovább. Félték, ha a mestert követik, rájuk is hasonló sors várhat. Ugyanakkor tudták, érezték, immár ők is részei, darabjaivá váltak Jézus munkájának. Az Isten

országának hirdetői terjesztőiként eltöltött napokat, a múltat ki nem törölhetik életükből.

Mintegy ötven nap telt el Jézus halála után. Pünkösd, az aratásért való hálaadás ünnepe következett. Nagy sokaság gyűlt össze Jeruzsálemben, hogy hálát adjanak Istennek a termésért. A tanítványok is együtt voltak ezen a napon, hogy imádkozzanak, beszéljenek, és döntsenek a Jézus által rájuk bízottakról. Miközben felelevenítették a Mester életét és tanítását „... hirtelen hatalmas szélrohamhoz hasonló zúgás támadt az égből, amely betöltötte az egész házat, ahol ültek...” A szél átfúj az üregeken, a fákon, az ablakokon. Hirtelen lelkesedés és bátorság töltötte el lelküket. Mindannyiukat betöltötte a Szentlélek, és félelmüket legyőzve tanítani kezdtek úgy, ahogy a lélek szólásra indította őket. A „szél” nélkül élettelen tanítványok mint-ha varázsütésre kicserélődtek volna, megvigasztalódtak és megbátorodtak.

Senki nem tudta elmagyarázni a szelet. Nem tudni honnan jött és hová ment. Csak az a biztos, hogy nélkülözhetetlen volt a tanítványoknak ahhoz, hogy vállalják küldetésüket.

Amint az a Biblia beszámolójából is kiderül, a tanítványok magatartásában döntő változást eredményezett a szentlélek eljövetele.

Nyugodtan mondhatjuk, pünkösd nélkül nincs egyház, nincs kereszténység. Azt hiszem az is nyilvánvaló, hogy Isten nemcsak a tanítványokat, de mindannyiunkat is megajándékoz Szentlelkével, így akarva velünk kapcsolatot teremteni. Mi pedig éppen úgy némán csörömpölünk csalódást okozva nélküle, mint azt az orgona teszi. Isten minden embert egy csodálatos hanggá teremtett világában, akik együtt közösen mesés szép dallamokat kelthetünk életre magunk, mások és a jó Isten gyönyörködtetésére. De hiába minden erőfeszítés és igyekezet, ha nem lengi át azt a „a szél”, Istennek a lelke. Elnémul és feleslegessé válik minden olyan orgonahang, amelyen nem fúj át a szél. Elnémul és hiábavalóvá válik minden olyan emberi szó és cselekedet, amelyből hiányzik Istennek szentlelke. Kétezer éve áll már az egyház, mert Isten szentlelke újra és újra megújítja.

Kérjük hát az Istent, hogy ezen a pünkösdön is és mindig élessze újjá az egyház tagjait, őrzi ki belőlünk mindazt, ami ellenére van és megoszthat áldásától.

Kérjük, maradjon velünk, és vezessen minket kézen fogva, hogy biztosak legyenek lépteink.

Szász Adrienne

„Én Istenem legyek vidám...” (Beszélgetés Istennel verses gondolatok alapján)

Gondviselő Szeretet!
Végtelen Jóság!

Hozzád jöttem, Uram, egy szent pihenőre, a te templomodba, a Sion hegyére. Itt elmarad tőlem minden, ami földi, lelkem ünnepi, díszes köntösét felölti, s úgy áld és magasztal téged, örökhatalmú Isten. Hozzád jöttem, Atyám, hogy szeretettől sugárzó lényed hassa át egész emberi valómat. Életutam elfáradt vándoraként érkeztem meg hozzád megpihenni, megnyugodni. Leoldom szent színed előtt lábaimról a hétköznapok saruját, levetem lelkemnek poros ruháit, s dal t pengetnek szent áhítatról szívemben titkos citerák, mert sokszorosan szent itt a hely, melynek áhítata hozzád emel, hozzád közel. Alázatomban köntösét megszaggatom, s minden bántalmat, fájdalmat, keserűséget, amiben részem volt, megtapasztalt jelenléted pelyvaként szórja szét. E lelki megkönnyebbülés után már csak a hála és köszönet szavait próbálok megfogalmazni minden jótéteményedért, sikereimért, eredményeimért, a megbocsátásért, a bocsánatkérésért.

De jó nekem itt lenni nálad, békeségnek áldott Istene.

De jó hívni és fogadni minden gyermekedet itt, aki szomjazik teutánad, a veled való találkozásra.

Életünkben sok mindenről le lehet mondani, sok mindent el lehet hagyni avagy halasztani, de a veled, lélekben való találkozásról, az imádkozásról nem lehet soha lemondani; mikor fellegek feltornyosulnak és a hullámok összecsapnak fejünk felett; mikor templomok leomolnak, dőlnek és épülnek az oltárok és meghasadnak a hegyek, mikor sötétség borul a világra, végtelen sötétség, és az égre nem jönnek fel a csillagok, se nap, se hold; mikor a megsemmisülés örvényénél állunk, s az utolsó kiáltás is el-

hangzik: Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engemet?!, ez elveszejtő nehéz időben, nagy bajomban mindig azt mondom: a te kezében vagyok, vagyunk, és ott vagyunk a legbiztosabb helyen. Szent hajlékod mindig vár életem olyan pillanataiban, amikor hozzád hanyatló árnyék vagyok, mert itt megkapom biztatásodat, hogy mosolyogjak és virítsak, ha virágzásra szántál, és „vidítnod kell ily ritka plántát”, jóságos Isten, áldott szívű kertész! Alkalomról-alkalomra, amikor betérhetek ide, átléphetem hajlékod küszöbét, úgy érzem, hogy „itt nem szegeznek vallatást” felém, mit is hiszek, csak azt, hogy szeretek-e még? Szeretem-e teremtett világodat, benne embertársaimat, akiket testvérré vagy ellenséggé választott ki az önmegvalósító nagy futás? Te segítesz, hogy megerősödjön szolgáló hitem, és életemmel adjak választ „s szívemben bátran, boldogan felzúgjon a kórus: „Szeretlek, Uram, szeretlek édes, áldott jó Atyám... hitem megtart s erőssé tesz talán; de üdvösségem egy, csak egy lehet: a mindent pótló áldott szeretet”.

Ebből a szeretetből mindenkinek jut, legfőképp azoknak, akik még mindig nem találják az utat templomaid felé, akiknek élete még mindig alagútban vezet, és nem tudják, hogy veled világosságban lehet járni és élni, akiknek a jézusi út reménysége még távolról sem int.

Tudom, Atyám, hogy te nem lakozol csak kézzel épített, emberi leleménnyel, képzelőerővel megalkotott templomokban. Mégis úgy érzem, hogy égbetörő templomtornyaink imádkozni vágyó szándékunk meghosszabbított karjai, és hívünk, várunk ölelésre tárt karokkal, hogy légy ott, közel hozzánk, templomaink áhítatában. „Szent e ház, ki küzdött, fáradt, csendet, nyugtot itt találhat.” Ez

a felismerés, megtapasztalás hallatja meg velünk, nyithatja meg füleinket a hívásra: „Jöjjetek hát, buzgón, bátran, békesség vár itt e házban”. Biztass, Atyám, nyugtasd meg lelkünket, hogy ez így van akkor is, megszületik az imádkozás után a veled való együtt-lét, élményt adó találkozás, ha nem harangok csengő-bongó nyelve hívogat aggot, ifjat e helyre, csupán a lélekben csendülő harang, és akkor is, ha nem magasba szökkenő tornyok mutatják azt a helyet, ahol meghallgathatjuk a te üzeneteidet, megélhetjük vallásos életünket, hanem egyszerű, szerény, neked szentelt hajlékokban is. Ha az élet ezernyi gondja-baja nem engedi, hogy eljussunk a te tiszteletedre épült istenházába, tölts el bizonyossággal, hogy mindenütt jelen vagy, mindenütt meghallgatsz, mindenütt megáldasz: „S bár irigykedve holtig bámulom / A dómok súlyos, drága titkait, / Az én szívem is álmok temploma / És Isten minden templomban lakik”. Erre tanított Jézusunk is, hogy mi a te templomaid vagyunk. Segíts, hogy annak áhítatára, tisztaságára vigyázzunk.

Szerető Istenem!

Egy templomi, megszentelt, veled való találkozásra hívogató zsoltárral indulok vissza a mindennapi élet lüktető zajába: Im, kinyíltak, híva hívnak / Templomodnak ajtai! / Térj be, továtúnt reménység, / Légy a vidám, hajdani, / Itt az elfásult kebel, / Boldog enyhületre lel. / Szent házadba hát beléptem, / Lépj, Uram, te is belém, / Itt építsd te templomod föl, / Itt benn szívem rejtekén, / Érezzem, hogy enyhület / Nincs sehól, nincs nélküléd! / Szólj, Uram, szólj, dobbanj bennem / Diadalmas tette fel, / Mindent értő szeretetté / Olvadjon föl a kebel, / Boldogan hadd zengemem: / Megtáltam Istenem!” AMEN

B. L.

GYALLAY PAP DOMOKOS

A KOLOZSVÁRI KOLLÉGIUMHOZ

Honnan egykor elindultam:
Hozzád tér meg vándorutam,
Alma Mater!
Vándorútról visszatértnék
Örömeivel ahogy nézlek:
Ráismerek szent arcodra...
Csak glóriád nőtt nagyobbra!

Mit gyűjtöttem búcsúm óta:
Im elhoztam szent adóba,
Alma Mater!
Tapasztalást, több megértést
Sok csalódást – mélyebb érzést
Eszményi gonddal, vésszel szemben,
Erős hittel az Istenben!...

Egy pár tervem, egy pár álmom,
Édes lesz itt megpróbálnom,
– Tűzhelyednél ősök élnek,
S ifjú rajok szárnyra kélnek
És mind testvér, ki köröttem...
Boldog vagyok – hazajöttem!

(Unitárius Közlöny, 1920. 30. old.)

Egyházi hírek

Főhatósági tudósítások, vélemények

Június második vasárnapján múlt egy esztendeje, hogy egy emlékezetes püspökszentelő zsinattal megindult Egyházunkban egy mozgalmas élet, egy megújulási folyamat, a nagy többség szeretetteljes és jóindulatú hozzáállásával. Lehetne ez a tudósítás egy visszatekintés az elmúlt időszak eredményeinek summázása, összefoglalása is, de ez többnyire megtalálható e folyóiratunk beszámolóiban, mert az Unitárius Élet e tekintetben is változott, amikor a gyülekezetek lapjává kíván lenni. De a visszatekintés szomorkássá válik, ha azt vesszük figyelembe, hogy az egyházépítő szándékok mellett megjelentek a nyilvánvaló romboló szándékok is egy olyan kisebbség részéről, amely Alaptörvényünket semmibe véve meghurcolja Egyházunkat levelezésben, internetes megfogalmazásokban, a keresztény-magyar szellemtől távol álló országos napilapokban. Fájdalommal állapítjuk meg, hogy e mind jobban szerveződő kisebbség, a megújított vezetésből kiszorultak mellé, magához vonja azokat is, akiknek az egy esztendővel ezelőtti elindulás óta nem sikerültek elképzeléseik, terveik.

Az áradó támadások, gyalázkodások, hazudozások, rágalmak ellen nincs más fóruma a felelős egyházvezetésnek, mint az Unitárius Élet nyilvánossága, hogy a támadásokkal szemben felsorakoztassa a tényeket. Ezt próbáljuk megtenni most is, amikor a Népszabadság egyik számában arról tudósítanak Egyházunk „jóakarói” „hogy az utóbbi két évben több fegyelmit és dorgálást osztottak ki, mint az előző 10–15 évben összesen. Már a két év is sántít! Előző számunkban tudósítottunk arról, hogy az addig egyetlenegy fegyelmi (dorgálást ez az egy fegyelmi eredményezett, és mást nem kapott senki) egy a Budapesti Unitárius Egyházközség Lelkészi Hivatalából postázott, Mikó István főgondnokot gyalázó, rágalmozó levél ügyében indult, egy eredményes rendőrségi nyomozás után, amely kiderítette, hogy az inkriminált boríték és benne a levél a fenti Lelkészi Hivatalból származott.

A következő (az egyházvezetés ellenségeit nagyon összetartó ellenzékké kovácsoló) ügy oda vezethető vissza, hogy az előző számban említett második fegyelmi ügyben a Fegyelmi Bíróság meghozta döntését. Nem idéztünk eddig a rágalmozásokból, uszításokból, amelyek alapján döntött az Egyház fegyelmi fóruma, de mielőtt szentté avatnák a törvénytelenül megválasztott gondnok személyét, álljon itt néhány egyházmentő véleménynek beállított megfogalmazás (olvashatók az egyházi levelezésben, az internetes levelezésben, a Népszabadság hasábjain és máshol). A Budapesti Egyházközség és a Magyarországi Unitárius Egyház közötti vetélkedésről (Ő lát ilyen vetélkedést!) így ír: „A vetélkedést én azért nevezem egyenlőtlennek, mert az a 300–500 fős gyülekezet és a 30–50 fős „karhatalom” között folyik, így hosszú távú kimenetele nem lehet kétséges. A magam részéről egyébként racionálisnak tartanám a Magyarországi Unitárius Egyház jogi személyiségének megszüntetését”. Máshol így uszít: „Atrocitástól, meg-

torlástól ettől a hatalomtól már nem kell tartani”. Szerinte Alaptörvényünk „alkalmasnak tűnik arra, hogy egy húszfős csoport hatalmába kerítse az Egyházat... az Egyházból, mint szervezetből hasznot húzó csoportja kizárja a döntéshozatalból a hívek többségét”. Az Egyházi Képviselő Tanácsról és a Zsinatról így vélekedik: „Azt sem lehet igazán tudni, hogy kik a tagjai... és milyen jogalappal... az sem kizárt, hogy az Elnökség felkéri néhány barátját vagy rokonát, hogy vegyen részt a Főtanácson és támogassa ezt vagy azt a törekvést”. Akit érdekel (és szeretnők, ha sokakat érdekelne, hiszen Egyházunkról van szó!) olvashatja azt a levelezést, amit Bardócz-Tódor András folytat ilyen hangnemben az egyházvezetéssel a Püspöki Hivatalban. De olvashatuk a Népszabadságban is (azután, hogy a Fegyelmi Bíróság meghozta döntését éppen a rágalmozásai miatt!). Ha az eddigi megnyilatkozásaiért nem indított volna eljárást az Egyház törvényes testülete, akkor ezért a megnyilatkozásaiért ügyis meg kellett volna tennie. Még egy féltucat tagsággal rendelkező betéti társaság is megteszi ezt. Így idéz tőle az említett lap: „A Magyarországi Unitárius Egyház történelmében nem volt példa ilyen mérvű megbotránkoztatásra, mint aminek tanúi vagyunk, és ami sérti emberek százainak a szabad vallásgyakorláshoz való jogát, amikor fenyegetéssel akadályozza egy lelkész tévékenységét (kinek és hol? – szerk.), sérti a jó hírnévhez való jogot, embereket aláz meg”. Majd: „A Budapesti Unitárius Egyházközség minden fórumon visszautasítja az egyházunkon belül a gazdasági hatalomra törő, a híveket szolgálni képtelen, a nyílt párbeszéd elől a vádaskodásba, rágalmozásba, perlekedésbe menekülő magatartást”. (Erre van egy jó székelyföldi mondás: Bagoly mondja a verébnek...)

A fent idézett megfogalmazások csak a jéghegy csúcsa Bardócz-Tódor András „véleményeiből”. Az összes elküldött, megjelentetett és hozzáférhető anyag alapján döntött úgy a fegyelmi testület, hogy ezt a magatartásformát nem lehet elfogadni, ennek gátat kell vetni egyetemes egyházi érdekből. 2002. május 8-án a Fegyelmi Bíróság a következő határozatot hozta (meg kell jegyezni, hogy mindkét tárgyalásról kimentette magát az eljárás alá vont személy): „a Fegyelmi Bíróság Dr. Bardócz-Tódor András, a Budapesti Unitárius Egyházközség gondnokát, mint eljárás alá vont személyt, vétkesnek mondja ki a Fegyelmi Szabályzat 203. § a) pontjának utolsó fordulatában, továbbá a c) f) j) pontjaiban meghatározottakban. Ezért a Fegyelmi Bíróság Dr. Bardócz-Tódor András, eljárás alá vont személytől a Fsz. 204. § d) pontja alapján a Budapesti Unitárius Egyházközségben betöltött gondnoki tisztséget megvonja, és a 204. § d) pontja alapján a bármilyen egyházi tisztségre való választói és választhatósági jogát 5 (öt) évi időtartamra felfüggeszti. A Fegyelmi Bíróság a jelen határozat kihirdetésével egyidejűleg azonnali hatállyal Dr. Bardócz-Tódor András, eljárás alá vont személyt a Budapesti Unitárius Egyházközség gondnoki tisztségéből felfüggeszti”. E határozat ellen Dr. Bardócz-Tódor

András, jogával élve, felfolyamodását megtette. Azzal egyidőben, Pünkösöd környékén új „írásai” jelentek meg.

Úgy véljük, hogy Egyházunkban a bajok eredete nem az alaptörvény (az ellenzék által kidobandónak ítélt, bár –nevetséges! – az általuk is elfogadott, megszavazott!) esetleges hibáiban rejlik, hanem a törvény előírásainak be nem tartásában. Érdemes lenne vitát nyitni a be nem tartott törvényi előírásokról. Egyébként Alaptörvényünk szinte ikertestvére az Erdélyi Egyház Alaptörvényének (a Fegyelmi Szabályzat hasonlóképpen!), és ott működik, mert az előírásokat betartják és betartatják. Reméljük, hogy régebbi, idősebb híveink fanyar megfogalmazása ellenére, miszerint mindig így volt az élet egyházi berkeinkben, ha valami új szellem elindult, vége fog egyszer lenni, és egyházépítéssel lehet foglalkozni a torzsalkodások, rágalmozások helyett. Micsoda időpazarlás ezek a hónapok, évek, amikor arra kell figyelni, hogy ki, mikor és honnan támad? És miért?

Jeleztük, hogy más fórumunk nem lévén, itt kell néhány, a Budapesti Unitárius Hírlevél állításaival szemben álló tény felsorakoztatni, mert a félretájékoztatásnak sokszor több követője van, mint amennyien kíváncsiak a tényekre. Akár újságot ír valaki, akár más megfontolásból veti papírra sorait, mindig szem előtt kell tartani a sokszor idézett Deák-i mondást, hogy csak az igazat kell írni. Ha arra gondolunk, hogy a Hírlevél **1500-as** példányszámához viszonyítva az Unitárius Élet 700 példányának olvasója fogja csak így is megtudni a valódi tényállást. Mindjárt az első tudósításban örömmel vettük tudomásul, hogy a Budapesti Unitárius Egyházközség presbitériuma megemelte lelkésze javadalmát, csupán azt felejtette el megemlíteni, hogy a lelkész, mint minden más lelkésze egyházunknak, a MUE-től is élvez javadalmazást, hitoktatói és szórványgondozói díjat.

A Hírlevél beszámol a közgyűlés sok-sok döntéséről. Ezen a közgyűlésen jelen volt Rázmány Csaba püspök-egyházfő is. Meglepő lehetett sok olvasónak, hogy 2002-ben alakult meg az az egyházközség, amelyik már 1876-ban megalakult. Talán nem volt ok nélküli Dr. Nyiredy Szabolcs tb. főtanácsos felháborodása, hogy ami már megalakult, azt nincs miért megalakítani. A püspök úr hozzászólása ellenére a közgyűlés megszavazta az Alapító Okiratot, 55-en (a 300–500 lélekből, akikre a gondnok úr hivatkozni szokott) a jelenlevő 71 egyháztagnál. A püspök úr észrevételezte, hogy a napi-rend pontjai közt nem is szerepelt az Alapító Okirat megszavazása. Ezen túlmenően hangsúlyozta, hogy törvényellenes az Egyház és egyházközségei életét szabályozó Alaptörvény ellenében más működési szabályzatot elfogadni, elfogadtatni. Felvetődik a kérdés, hogy miért foglalkozik ilyenell az egyházközség, ha meg is fogalmazza a lap: „... az egyházközség a Magyarországi Unitárius Egyház részének tekinti magát, és elismeri, megerősíti az Alaptörvény rendelkezéseit”. Teljességgel érthetetlen: a törvényt elismerni és törvénytelen határozatokat hozni!

Magyarkút ügyének tálalása is félreértésekre adhat okot. Teljesen egyértelmű, hogy Magyarkút a Magyarországi Unitárius Egyház tulajdona, hiszen egyedüli jogi

személy. (És valóban az Egyház is vásárolta vissza akkor, amikor a Budapesti Egyházközség nem mutatott akkora nagy ragaszkodást Magyararkúthoz.) Egyértelmű az is, hogy felszólításra elvállalta az egyházközség annak „üzemeltetési” módját. Rázmány püspök azonban kihangsúlyozta, hogy bármelyik egyházközségnek vagy egyházi szervezetünknek joga van használni azt, természetesen egyházi célokra, előzetes egyeztetések után. Ugyancsak ide kívánczik az adományozandó ingatlanok ügye is. Ha valaki ingatlant akar ajándékozni egy egyházközségnek vagy egyházi szervezetnek, annak jegyzett tulajdonjoga a Magyarországi Unitárius Egyházé, mint jogi személyé, de egyértelműen az az egyházközség vagy szervezet rendelkezik használatával, amelyik ajándékba kapta.

Érdemes egy néhány gondolat erejéig újra visszatérni a kérdőíves véleménykutatáshoz. Furcsa következtetésre jut a Hírlevél az „egyesülés” tárgyában! Az ezernyi szétküldött kérdőívől visszajelzett 41! Ez nem túl nagy érdeklődés. De az egyesülést helyeslő 26 személy véleményéből azt a következtetést levonni, hogy „a magyarországi unitáriusok nagy többsége támogatja az egyesülés gondolatát Erdéllyel”, ez nagy túlzás. Az ilyen híradást utasítja el az egyházvezetés, mert ez semmi jó ügyet nem szolgál soha.

Közérdekűnek tartjuk azt a tájékoztatást is, hogy Léta Sándor, a Budapesti Bartók Béla Egyházközség lelkésze – az illetékes újság tudósítása alapján – foglalkozik a hazánkbeli egyházközségek tengerentúli testvérkapcsolataival. Reméljük, hogy azokkal együtt, akiket erre a feladatra választott ki Egyházunk, sikeres, eredményes lesz a munka minden egyházközségünk régen várt javára.

Az a tény is közérdeklődésre tarthat számot, hogy az „Egy az Isten” Kossuth Rádió-beli vallásos felőránk ezután mindig egy egyházközségnek lesz az adása: a soron következő lelkész áhítata; az egyházközségbeli hívek megszólaltatása (gondnok, presbiter, ifjúsági vezető vagy bármilyen más egyháztagnak) az egyházközség életéről, megvalósított terveikről, jövődó álmaikról és egyebek; az egyházközségek és az Egyház összefoglalt hírei, eseményei. Ilyen vonatkozásban kérjük gyülekezeteinket, vezetőiket, lelkészeiket, hogy készüljenek tartalmas bemutatkozással, hogy jobban megismerhessenek minket a nagyvilágban.

Az elmúlt év őszi gyűlésünkön az Egyházi Képviselő Tanács elfogadta az átvilágítást kötelező érvénnyel minden érintettre. Sikerült beszerezni a szükséges nyomtatványokat. Betekintési kérelem a Magyarországon 1990 előtt szolgálóknak szükséges, a másik megadott cím pedig az Erdélyben, 1990 előtt szolgálók részére szükséges, hogy személyesen kérjék az átvilágításukat. Körlevélben már kértük a gyülekezetek vezetőit, hogy a megfelelő mennyiségben sokszorosítsák a lapokat, hogy legyen elég a gyülekezetükben élő minden lelkésznek, gondnoknak, Egyházi Képviselő Tanács-tagnak, Főtanács-tagnak és más egyházi tisztségviselőnek. Folyamatosan igyekezni kell az igazolásokat megszerezni, mert egyébként senki nem lesz választható meg semmilyen egyházi funkcióra.

B. L.

Közlemény!

Alulírottak tisztelettel tesszük közzé az alábbiakat.

2002. május 1. napján Orbókné Szent-Iványi Ilona, a Liberális Fórum a vallásszabadságért sajtótájékoztatóján egy nyilatkozatot tett közzé mint unitárius lelkész, amitől püspök és egyházi főjegyző elhatárolódott, és kijelentette, hogy ezt a nyilatkozatot Orbókné Szent-Iványi Ilona csak mint magánszemély vagy mint a Társaság a Vallásszabadságért elnevezésű szervezet (I.A.R.F) alkalmazottja tehetné, ugyanis Orbókné Szent-Iványi Ilona **jelenleg!** nem gyakorló unitárius lelkész, így nem jogosult mint unitárius lelkész Egyházunk nevében nyilatkozni.

Nyilatkoztuk ezt annak tudatában, hogy Szent-Iványi Ilona 1998. évben lemondott lelkészi állásáról, továbbá 2000. december 31-én lejárt megválasztás útján elnyert főjegyzői tisztsége, és ettől a pillanattól kezdődően megszűnt minden törvényes kapcsolata is Egyházunkkal.

E közleményünket követően a napi sajtóban, sajnálatos módon, olyan minden alapot nélkülöző tudósítások láttak napvilágot, melyek aktuálpolitikai színezetet nyertek, és melyek Orbókné Szent-Iványi Ilonát személyi jogaiban sértették, ezért 2002. május 5-én egy újabb Közleményt tettünk közzé, melyben közöltük:

„Ami sajnálatos módon félreértésre adott okot a Magyar Nemzet és a Népszabadság cikkei nyomán, mégpedig az, hogy 20 évi lelkészi szolgálat után a Közlemény aláírói kétségbe vonnák Orbókné Szent-Iványi Ilona lelkészi múltját, az nem fedi a valóságot, és az nem más, mint a Közleményben megfogalmazottak félremagyarázása, vagy annak elferdített értelmezése”.

Itt szeretnénk megjegyezni, hogy 2000 novemberében Egyházunk Zsinata elfogadta az új alapszabályzatot, és ezt Szent-Iványi Ilona is megszavazta, miszerint unitárius lelkész egyházunk alkalmazásában csakis az

lehet, aki a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet Unitárius Karán szerzett, vagy érvényesített Diplomát, Oklevelet.

Az Egyházi Képviselő Tanács 2001 tavaszán, ezen Oklevél hiányában megvonta Szent-Iványi Ilona szer-tartást végző jogát mindaddig, amíg egy ilyen Oklevél birtokában nem kéri a jogaiba való visszahelyezést.

Minden a Közleménnyel nem megegyező információ nem alulírottaktól származik, és így azokkal nem vagyunk hajlandók azonosulni, és kijelentjük, hogy a két Közleményen kívül sem szóban, sem írásban senkinek, Orbókné Szent-Iványi Ilona személyét sértő nyilatkozatot ki nem adtunk. Visszautasítunk minden olyan vádaskodást, mely az ügy kapcsán ellenünk irányul, és határozottan visszautasítjuk a Népszabadság 2002. június 6-án megjelent cikkét, melyben az Egyházvezetésből kiszorult személyek, akik nem hajlandók elfogadni az Egyház Alaptörvényét, a közvéleményt félrevezető, minden alapot nélkülöző, hazug vádakkal illették Egyházunkat és annak demokratikusan megválasztott Vezetőit. A Népszabadságban leírtak mindhárom nyilatkozót, valamint a cikk megíróját egyformán minősítik.

Természetesen hangsúlyozzuk és elismerjük Szent-Iványi Ilona köztiszteletben álló lelkészi mivoltát és múltját, továbbá azt, hogy lelkészi tevékenységét példaadóan és lelkiismeretesen látta el 2000. december 31-ig, amikor megszűnt törvényes kapcsolata Egyházunkkal.

Határozottan kijelentjük, hogy a személyes sérelmek rossz tanácsadók. A sajtóban is megjelentetett alaptalan vádak rengeteget ártnak a Magyarországi Unitárius Egyház megítélésének. A felesleges és kártékony vádaskodások helyett építő szándékú javaslatokat várunk, és ismételten kérjük a jó szándékú együttműködést.

Budapest, 2002. június 19.

Rázmány Csaba püspök

Balácsi László egyházi főjegyző

2002. május 28-án a Magyar Bibliatársulat és a Romániai Felekezeti Bibliatársulat tudományos szimpóziumot rendezett Budapesten a Bibliatársulat székházában.

A tanácskozás témája „A Biblia és a képiség. Illusztrált Bibliák a Román Ortodox Egyházban és a Magyarországi Protestáns Egyházakban”.

Előadók voltak: Sofronie ortodox püspök, Laiu Florin, a Hetednapos Adventista Egyház képviselője, Dr. Lőrincz Zoltán református lelkész, művészettörténész, Dr. Foltin Brunó evangélikus lelkész, művészettörténész. Egyházunkat Balácsi László egyházi főjegyző, a Bibliatanács kuratóriumának tagja, Léta Sándor budapesti lelkész, valamint Erdélyből Czire Szabolcs teológiai tanár képviselték.

Érdekes előadásokat hallhattunk, mindeniknek visszatérő gondolataként megjegyezhetjük, hogy mi mindent el kell követni azért, hogy a Biblia minél több ember kezébe eljusson, vonzóbbá váljon, tanításai megfoghatóbbak legyenek, és támasszák alá keresztény hitünket. A tanácskoztók június 1-ig csodálatos kirándulásokon vettek részt, nevezetes helyeket, vallásos központokat látogattak meg. Boldogsággal vettük tudomásul, hogy a Romániában levő Bibliatársulat elnöke egy magyar evangélikus lelkész-társunk, Adorjáni Dezső Zoltán

püspökhelyettes. Isten áldása legyen mindazok életén és munkáján, akik bibliás egyházaink életének ezen a területén fáradoznak. Adja az Isten, hogy legyen sok ilyen találkozó.

* * *

2002. június 4-én Balácsi László egyházi főjegyző, felesége társaságában, meghívás alapján részt vett a Békés városban tartott trianoni megemlékezésen.

A rendezvény a református templom előtti téren zajlott. Megrendítő megemlékezések, szavalatok, énekek hangzottak el. Emlékszavaiban az egyházi főjegyző jelképként idézte azt az összetört, elnémult harangot, amely emlékműként, mementóként ott van a parkban. „Ez a ledöndült harang újra ép lehet, ha sok-sok ember úgy akarja és összefog, hogy nagy hófokon összeolvassza, és beszélő, imára hívogató harang lesz belőle. A trianoni szétszakított magyarság is egygyé lehet, ha sok-sok lélek úgy akarja, de ehhez nagy-nagy hófokú szeretetre van szükség, mely összeolvaszt határokon, tengereken túl minden lelket!” – fogalmazott. Utána elhangzott Sajó Sándor: Az andocsi Máriához című verse és feleségével székelyföldi dalokat énekeltek, majd végezetül felcsendült a Székely Himnusz is, amit az egybegyűltek nagy áhítattal énekeltek el.

B. L.

Zebegény, 2002. június 1.

A Zebegényi Történelmi Emlékhely Bizottság szervezésében 2001. június 1-én a zebegényi Kálvária hegyre, Emléktalálkozóra gyűltek össze mindazok, akik szemtanúi kívántak lenni a NEMZETI ZARÁNDOKHELY felavatásának. A nagyszabású rendezvény fő szervezője Pálmai Béla, házigazdája Kapás László, Zebegény plébánosa és Bözsöny Ferenc, Zebegény díszpolgára fogadta a határon inneni és határon túli vendégeket.

A nemzeti ökumenikus együttimádkozást Karl Jozef Rauber pápai nuncius vezette be, aki felolvasta II. János Pál pápa üdvözlő levelét, melyben kitért arra, hogy a nemzeti sérelmek csakis az emlékek könnyeivel moshatók le, ezért mindig szükséges és célszerű az emlékezés.

A római katolikus egyház részéről megjelent és felszólalt az ünnepségen Keszthelyi József váci megyéspüspök és Szabó Tamás tábori püspök, dandártábornok, a református egyházat Tótkés László püspök és Csuka Tamás dandártábornok, protestáns tábori püspök, az evangélikus egyházat Szideliusz Zoltán ev. püspök, Szeverényi János ev. esperes, az unitárius egyházat Rázmány Csaba püspök, a görög keleti egyházat Kalota József görög keleti érseki vikárius képviselte.

A jelenlevők azért imádkoztak, hogy Zebegény legyen tizenötmillió nemzettársunk zarándokhelye, Csíksomlyónak a társa, ahol minden év június első szombatján a nemzet itt imádkozzon egy szebb, egy boldogabb és egymást tisztelőbb évezredért.

Rázmány Csaba püspök beszédében az alábbiakat mondta:

A Messiás meghalt, keresztre feszítették. Húsvét volt, és a régi törvény diadalmaskodott. Hiába akartak új bort tölteni a tömlőkbe, a tömlők régiiek voltak és elszakadtak, hiába volt hangos a Hozsánna, hangosabb volt a Feszítsd meg! Ez az a Messiás, mondogatták, aki azt mondta, hogy add oda a köntösödet, ha elkérik a ruhádat. Ez az a Messiás, aki csak a maga javát akarta, aki megosztotta a nemzetet. Bolond az ilyen ember, aki azt mondja, hogy szeressük még ellenségeinket is, ugyanis ellenségeinket nem szeretni kell, hanem agyon kell ütni, le kell lőni. Nincs is szeretet, mert aki szeret, gyenge. Jó is, hogy keresztre feszítették, azt kapta, amit megérdemelt! Ezzel szemben vannak, akik azt hangoztatják, hogy Jézus feltámadt. Miért akar nyerni az, aki vesztett, hiszen Ő maga mondta, hogy elvégeztetett. És a félnék tanítványok Pünkösöd ünnepén fennhangon hirdetik, hogy Jézus él, hogy a testet megölték, de a lelket meg nem ölhetik.

Magyarország meghalt, mert keresztre feszítették, meggyalázták és szétdarabolták. Akik életben maradtak, sírva borultak egymásra. Megint a régi törvény diadalmaskodott, hiába akartak új bort tölteni a régi tömlőkbe, azok kiszakadtak, és hiába volt hangos a Hozsánna, hangosabb volt a Feszítsd meg! Ez az az ország mondogatták, amely csak a maga jólétét akarta, csak a hozzá közel állókat segítette. Ez az az ország, mely megosztotta maga körül a nemzeteket. Bolond az olyan ország, ahol azt hirdetik, hogy szeresse mindenki még ellenségét is, holott az ellenséget nem szeretni kell, hanem agyon kell ütni, le kell lőni. Nincs is szeretet, hiszen, aki szeret az gyenge. Jó is, hogy szétverték ezt az országot, azt kapta, amit megérdemelt. Ezzel szemben többen azt mondják, hogy ez az ország, ez a nemzet nem halt meg, mert feltámadt, de miért akar győzni az a nemzet, az az ország melyet legyőztek, szétdaraboltak, és amely maga mondta ki egykoron, hogy elvégeztetett. A kemény diktatúrával megfélemlített emberek, most meg szervezkednek, kimennek a terekre, és eljönnek Zebegénybe, mikor meg volt mondva, hogy még emlékezni sem szabad, és úgy tesznek, mintha ez az ország ismét élne, mintha ebben az országban nem 10, hanem 15 millió magyar élne, mintha már nem is lennének határok. Nem beszélve arról, hogy akik szeretik e hazát és e népet ilyenkor nyelveken kezdenek beszélni, és képesek meggyőzni az embereket, hogy él e haza és e nép. És ha testében szét-darabolták és megölték, lelkében, anyanyelvében és kultúrájában igenis él és mindörökké élni fog 15 millió magyar szívében.

Trianonnal olyan igaztalanul fosztottak meg múltunktól, hazánktól, népünktől és nemzetünktől, hogy azóta sem térünk magunkhoz. Több mint 80 éve folyik az egyenlőtlen küzdelem, a nemzet fizikai és erkölcsi sorvasztása, és féltő, hogy igaza lesz Adynak, miként: „elveszünk, mert elvesztettük magunkat”! De szomszédainkat sem hagyja nyugodni a Trianon-szindróma, ugyanis állandó történelemhamisítással próbálják igazolni birtokos gazda létüket. Vajon meddig tűri mindezt a Szőlők Ura? Szemrehányó, siránkozó magatartással azonban semmire sem megyünk, még kevesebbre szolgálkúséggel. Ezért kell magunkhoz emelnünk a törvénytelenül határainkon kívül rekedt testvéreinket, ezért kell megszólaljon napon-ta e Nemzeti Zarándokhelyen az emlékezés harangja, hogy megszűnjön végre nemzeti megosztottságunk, hogy magunkra találva megkezdhesük a szellemi és erkölcsi építkezést! Legyen e Nemzeti Zarándokhely, ahol ma áhítattal gyűlünk össze sírni és emlékezni, a magunkra találás és a hitben való megerősödés helye, legyen ez egy Búcsúhely egy újabb Csíksomlyó, a nemzeti összetartozásnak és egységnek megszentelt helye, ahol minden év júniusának első szombatján az összegyűltek együttes imádkozását meghallja a mi Gondviselő Egy Istenünk, kinek neve legyen áldott örökkön örökké – Ámen.

Hitünk folyamata

A mai teológiai gondolkodásban (az unitáriusban is) a hitnek kétfajta felfogásával találkozunk. Így az egyik megfogalmazásban az ember és Isten viszonya „státikus”, „természetes állapot”, vagy adott, vagy nem. Egy másik elgondolás szerint hitünk nem más, mint folyamat, mely folyamat során fokozatosan jutunk el Istenhez. E két felfogás együtt él a köztudatban, bár manapság egyre többet hallani a fokozatos hitre jutásról, a hitbeli folyamatról (pld. Unitárius Ösvény).

Az első felfogás a középkori teológiától kezdődően általános fogalmakat alkot meg, ember és Isten viszonya azonban egyre távolságtartóbb lesz. A „racionális” felfogás, a „hagyományos megközelítés”, a tekintély „ereje”, a „lapos” humanizmus immanens erőtlensége hamis objektivizmussá idegenítette Isten megismerését.

Bár az Istenhez való „egzisztenciális” viszonyulás, annak megtapasztalására fektetett hangsúly a reformáció előtti és alatti időkben is megőrződik (ferencesek, pietista mozgalmak), igazi fordulatot Schleiermacher és követői tapasztalati módszere hozott (Kierkegaard, Dosztojevszkij stb. munkásságával most nem foglalkozunk).

Rövid elmélkedésemben erről az egzisztenciális viszonyulásról, a hit folyamatáról szeretnék szólni. Teszem azt az újkori filozófia segítségével (mely természetesen nem mentes a teológiai elemektől), hisz e tekintetben innen (is) várjuk rendszeres teológiánk igazi megtermékenyítését.

Mint ahogyan a teológia, úgy a nyugati filozófia is hosszú időre „elfeledkezik a létről” (alapvetően heideggeri gondolat). Az arisztotelészi hagyományt folytatva a tapasztalat nem más, mint pusztán alkalom az általános fogalmak létrehozására.

Az egzisztencializmus úttörői hívják fel a figyelmet az érintettségre, arra, hogy nem figyelhetjük

magunkat kívülről, nem egy világon kívüli életet foglalunk el, hanem állandóan érintve vagyunk (sokszor nem is kellemesen), tehát létbe vagyunk ágyazva (értünk „bármit” is ez alatt). A filozófus és teológus viszonya a léthez tehát alapvetően egzisztenciális.

Környezetünket a tapasztalat útján értjük és érezzük, Isten is a tapasztalat útján közelíthető meg (nyitott tapasztalat). Leginkább ontológiai, tudományos és misztikus tapasztalatról szoktunk beszélni. A mi igazi „problémánk” a misztikus tapasztalat, a belemerítés és részesedés Isten legbenső életében. Teológiai éveimre visszagondolva egyre inkább értem és érzem azt, hogy miért tudott tért hódítani a meditációs gyakorlat, továbbá Pilinszky János költészete, amely költészet életre hívja a létbevetettség megmutatását, a végsőkig redukálja egzisztenciális problémáinkat, ugyanakkor azonban evidenciát is fakaszt, és kiútként (mint ahogyan ez az egyetlen kiút) a hitet ajánlja föl.

Schleiermachert követően Heidegger, Gadamer, Ricoeur és társai próbálták közelíteni a szubjektumot és az objektumot, teológiai értelemben az Istent és az embert. Ezek szerint Istent feltáró értelmezésben lehet megközelíteni, nem annak leírása, hanem megtapasztalása és megértése a fontos (a kérdés etikai oldalát most nem érintjük). Intuitív rálátással az elrejtettet kell előhozni, megteremteni. Nem a kire, hanem a hogyanra koncentrálnak.

A husserli értelemben vett fenomenológia kapcsán (azt a teológia nyelvére lefordítva) még Isten és ember közvetlen kapcsolatról beszélhetünk. S bár Isten arca fedettségben van, azt az evidencia elvében kimondott közvetlenséggel meg lehet közelíteni, azt közvetlenül fel lehet tárni. Az emberi megismerés tartalmazza a rejtettet és a nyilvánultat, anélkül is inkább, mivelhogyan belőle fa-

kad. Természetesen Isten „tudatosodása” tagoltan, azaz időlegetesen valósul meg, ezt azonban mégsem nevezhetjük folyamatnak.

Heidegger felfogásában (fenomenologikus és hermeneutikus felfogás) azonban a közvetlen evidencia kritikai alkotóelemeire bomlik. Így Istent nem lehet a maga mivoltában teljesen megismerni, csupán végtelen sok tapasztalat szintézise során. Ezt tesszük, amikor Istent embertársainkban, a kőben, fűben és fában stb. látjuk. Sajnos ma egyre nagyobb mértékben pluralizálódnak azok a dolgok, eszmék és gondolatok, melyekben megragadják az emberek Istent.

A hermeneutikus felfogás igazi kidolgozója Gadamer, aki aztán megteremti a hermeneutikus kör fogalmát. Arról van szó, hogy egy olyan Istenhez közeledünk, akit már eleve „ismerünk”, feltételezünk. Hiszen életünk egy mindent átfogó, értelmet adó Isten alatt folyik, ki minden résztapasztalatnak forrása. És itt nem csupán tárgyi vagy objektív tapasztalatokról van szó, hanem benső életünk horizontjairól is.

Mindent összevetve, a részekből állítjuk össze az egészet, az egészről pedig a részeket. Ez képezi a hermeneutikus kört, ha úgy tetszik, a hit körét.

Azonban e kérdés kapcsán még nem állhatunk meg itt. A „hermeneutikus kör” csak metaforikus kifejezés, hiszen logikailag hibás kifejtéssel nézünk szembe. Miközben tapasztalatokat gyűjtünk, azokban fokozatosan gazdagodunk. A megismerés ezek szerint nem oda tér vissza, ahonét elindult. Ezért a mai tudományos gondolkodás „hermeneutikus spirálról”, a hit spiráljáról beszél.

Tehát nem pusztán körben forgunk, hanem spirálisan fejlődve közeledünk Istenhez. A spirális fejlődés elmélete már hosszú ideje közhelynek számít a tudomá-

nyok területén (így az önteremtés esetében is), ezt ki lehet/kell terjeszteni a vallásos életre is. Természetesen ez a folyamat eseményszerű, dialogikus, egyfajta ismétlésre épülő feltárulkozás, de erről itt bővebben nem beszélünk.

Egyszóval hitben (is) tökéletesedő emberek vagyunk. Csak rajtunk áll, hogy értelmünk, érzelmünk és akaratumk segítségével bekerüljünk a hit folyamatába (bár ez még mindig nem elég, szükségünk van az „élő Isten kiáradására” is), belső bizonytalanságainkat legyőzzük, önmagunkat elfogadjuk, küzdünk azért, hogy hitünket belülről megerősítsük. Fontos erre koncentrálni, mert a mai világ veszedelmes esélyének tartom azt,

hogy a relativizmus terjedése azal fenyeget, hogy magát a kérdést, a bekerülés fontosságát is elvesztjük.

Ha így cselekszünk, akkor minden beteljesedés egyben új kezdet, egy még teljesebb beteljesedés kezdete lesz. A beteljesedés olyan mértékben tágítja lelkünket, hogy a következőkben még többet befogadjon Istentől.

Végül pedig azt hiszem, hogy számunkra a fontos kérdés nem más, mint az ember a maga egzisztenciális létében. Isten csak az emberen keresztül írható le (teológiai antropológia), az emberi forma Isten elválaszthatatlan hordozó közege. Ezért az ember keresztmetszetét kell szemügyre

vennünk mindennapi létében, a transzcendenshez, a közösséghez való viszonyában (önmaga arcát csak a másiktól kapja).

A teológia problémakörének éppen ezért ki kellene szélesednie. Nem nélkülözhetjük a transzcendens világba behatolva a filozófiai problematikát, a metafizikai érzéket, a pszichológiai kérdéseket stb.

És bár a hívő ember önmaga is „megtalálja valahogy” az utat Istenéhez, örök figyelemmel kell kísérenünk azt, hogy ez útban mértékadó, elirányító szerepet az egyetemes egyháznak kell adnia, általa pedig a teológiának.

Máté Ernő
unitárius lelkész

A transzcendens létezésről

A modern és a posztmodern kor világszemlélete egysíkú, kizárólag a tapasztalati, az empirikus létet tartja valóságos létezésnek, egydimenziósnek fogadva el azt. Ezzel a racionalista-humanista szemlélettel szemben a vallás reális létezőnek ítéli a tapasztalati síkon túli, a tapasztalati létezés egyetlen dimenzióján kívüli másik dimenziót is, a transzcendenciát. A keresztény Isten-keresés két fő utat követett két évezreden át. Az egyik szerint a természet, a teremtett világ bizonyítja Isten létét. Erre az objektív megismerésre Pál apostol is felhívja a figyelmet a rómaiakhoz intézett levélben azt írva, hogy Isten örök hatalma és istensége a világ teremtésétől fogva alkotásainak értelmes vizsgálata révén meglátható. De már Pál apostolnál felfedezhető az Isten-keresés másik, szubjektív útja is, ahogyan az efezusbelieknek írott levélben olvashatjuk: a hitet Isten kegyelméből ajándékként kapjuk. A Római levélből még hozzátehetjük, hogy a hit pedig Isten ígéjének hallásából van. Ez a két út, az objektív, illetve a szubjektív Isten-keresés és Isten-ismeret együttes léte, a tudás és a hit világának folyamatos összekeverésével járt, amely nagyon súlyos következményeket is maga után vont a keresztény hit szempontjából (mint például az eredendő bűntana és a megváltásnak ehhez

kapcsolódó értelmezése). Hans Küng határozottan a második út mellett foglal állást, miszerint mind elméletben, mind gyakorlatban a tiszta transzcendencia útját kell járni. Isten létét a világból – akár a természetből, akár az emberi gondolkodásból és tudásból – eredő bizonyítékokkal kétségtelenné kijelenteni nem lehet. Ezeknek a bizonyítékoknak mindegyike a tapasztalati, empirikus létsíkon fogható fel, míg Isten létezése csak ezen kívül, a transzcendens lét síkján érhető el.

Az emberi tudat mindemellett nem csupán az egydimenziós tapasztalati világot tudja befogadni, hanem „öntranszcendenciája”, lelke a másik dimenziót is, azt amelyiken Isten tétezése egyáltalán megragadható. Az unitárius káté vallja, hogy a világ rendje és az ember tehetségei győznek meg minket Isten teremtő-alkotó létéről. Jóllehet Pál apostol óta ez az „Isten-bizonyíték” jelen van a keresztény hitben, a világról és az emberről rendkívül gyorsan bővülő ismeretek mégsem az Isten-hitet, hanem a szekularizációt segítették elő, vagyis a hit erősödése és az ismeretek bővülése ellentétesen alakultak. Varga Béla hittanában Künghez közelálló álláspontot foglal el, amikor kijelenti, hogy Isten feltétlenül a hitben és a hit számára létezik. A világot és

az embert, a kozmológiát és az antropológiát, hívő és nem hívő tudósok egybehangzóan magyarázhatják, de csak kisebb részük ismeri fel bennük Isten bizonyítékát, nagyobb részük nem erre a következtetésre jut. Jézus Isten-ismerete, Isten-hite nem a kozmológiai és antropológiai ismeretekre épült, hanem kizárólag bensőségesen megélt hite tártta fel számára nem csupán Isten létezését, de Isten-fogalmának tartalmát is, miszerint Isten lélek, igazság és szeretet. Ez a megfogalmazás az egyedüli hiteles, máig is felülmúlhatatlan és a kereszténység egésze, ezen belül az unitarizmus Isten-keresése, Isten-képe csak erre épülhet. Nem külső tapasztalatok, nem okoskodások, agytornák eredményeként, tapasztalati úton jutunk el Istenhez, hanem hitünkkel, a transzcendencia síkján. A két lét-síknak, a létezés két dimenziójának összetévesztése, összekeverése nagyon komoly, olykor feloldhatatlan feszültségekhez vezethet. Mi Istent – Jézushoz hasonlóan és az ő kijelentései alapján – hitünkben ismerjük meg, és ha oda már eljutottunk, oda már beköltözött, csak akkor és csak a hitből fakadóan ismerjük fel Istent a világban, az emberben, a természetben, a szellemi alkotásokban.

Dr. Sztankóczy Zoltán

Akik előttünk jártak...

Gyallay Pap Domokos (1880–1970)

A Bencéden született későbbi tanár-író a székelykeresztúri és a kolozsvári unitárius iskolában tanult, majd a kolozsvári egyetemen szerzett tanári diplomát.

1905-től a tordai unitárius al-gimnáziumban, majd annak megszűnése után, 1908-tól 1914-ig az ottani állami főgimnáziumban tanított. Mint tordai tanár 1907-től titkára volt a Tordai Székely Társaságnak és az Erdélyi Kárpát Egyesület tordai fiókjának. Írásai jelentek meg a tordai „Társadalmi, köz-igazgatási és szépirodalmi hetilapban” és az Aranyosvidékben. 1906-tól 1909-ig az Aranyosvidék felelős szerkesztője, 1912-től a Közművelődési Ház történelmi részlegének vezetője volt.

Gyallay életének jelentősebb eseményeit így sorolhatjuk fel: 1909-ben nősült; 1914-ben részt vett az I. világháborúban, megsebesült és vitézségi érmmel tüntették ki; 1917-ben tagjává választotta az Erdélyi Irodalmi Társaság; 1919-től 1923-ig a Dávid Ferenc Egylet főtitkára; 1920-tól a kolozsvári unitárius kollégium tanára, az Unitárius Irodalmi Társaság tagja; 1921-től a Magyar Nép című lap főszerkesztője; 1922-től 1927-ig az Unitárius Közlöny szerkesztője; 1925-től 1930-ig a Pásztortűz című lap főszerkesztője; 1926-tól a marosvásárhelyi Kemény Zsigmond Társaság tagja, alapító tagja az Erdélyi Helikonnak és résztvevője a marosvécsi írótalálkozónak; 1927-ben lemondott tanári állásáról és a Magyar Nép című lapot szerkesztette; 1930-tól tagja a Kisfaludy Társaságnak, megindította a Népkönyvtár akciónak, tagja a Pen Clubnak; 1934-től tagja a Petőfi Társaságnak; 1940-ben Corvin Koszorúval tüntették ki,

1942-ig főszerkesztője volt a Szebb Jövőt című lapnak; 1942-től Budapesten a Zrínyi Miklós gimnázium tanára; 1944-ben nyugalomba vonult, és tanügyi főtanácsos, valamint címzetes gimnáziumi igazgató címet kapott.

Mint irodalmár 1910 és 1940 között írt hat regényt, 1913 és 1970 között 17 elbeszélést, 1928 és 1948 között hét színdarabot, 1912 és 1930-ban két emlékezőt, 1913 és 1947 között nyolc vegyes munkát.

Szerepelt a Dávid Ferenc Egylet vándorgyűlésein, a Dávid Ferenc Egylet Ifjúsági Körében, a kolozsvári Református Teológiai Akadémia estélyein és a Magyar Rádióban.

E gazdag életpálya alatt – kevesebben tudják – átmenetileg foglalkozott versírással is. Első verseivel a gimnázium önképzőköri lapjában, a Reményben, majd a kolozsvári Egyetemi Lapokban jelentkezett. Az Unitárius Közlönyben 1901 és 1920 között 18 verse jelent meg. Verseinek témáját a székely nép mindennapjaiból merítette, de van katonaeletem és családi életet feldolgozó verse is, melyek könnyen érthetőek, emléket keltők és útmutatóak. Érdemes ezeket is megismerni.

Gyallay Domokos a két világháború közötti magyar irodalom egyik legnépszerűbb regényírója volt. Emlékének tartozunk azzal is, hogy megemlékezzünk verseiről, és nyilvántartsuk az alkalmi unitárius költők sorában.

A fenti rövid megemlékezés ennek jegyében született.

Kelemen Miklós

GYALLAY PAP DOMOKOS

A MI TEMPLOMUNK

Jártam ékes templomokban
Fénylett bennük drága pompa.
Hivallgó nép!... megcsodáltam
S hideg szívvel tovább álltam.

Kis templomunk oly egyszerű:
Dísze csak az égi derű.
Rokon kis nyáj tölti tele
Imádkozom szívből vele.

(Unitárius Közlöny, 1913. 6. old.)

KERESZTÉNYSÉG ÉS KULTÚRA

A Heltai Gáspár Unitárius Könyvesbolt a 73. ünnepi könyvhéten

Lassan egy évtizede, hogy önálló pavilonnal rendelkezünk a Supka Géza által (aki mellesleg unitárius volt) ki gondolt és megvalósított könyvhéten. Hosszú évek óta június első hétvégéjén rendezi az MKKE e jeles ünnepet. Idén 92 pavilonban 167 kiadó mutatta be 5 napon keresztül a legújabb és figyelemre méltó régebbi könyveit. Az első és az utolsó nap eső áztatta az érdeklődőket, de még így is 450–500 ezer ember fordult meg 5 nap alatt a Vörösmarty téren. A 66. számú unitárius pavilon minden nap reggel 9-től este 9-ig állt a vevők és az érdeklődők rendelkezésére, amely idő alatt több tízezer ember nézelődött és ismerkedett, és nem utolsósorban dedikáltatta a megvásárolt könyveket.

Már hagyomány, hogy minden napra dedikálásokat szervezünk, ahol nemcsak a könyveket, de íróikat is megismerhetik a könyvszerető emberek. Idén a pavilonnál dedikált:

Gromon András katolikus teológus,

Kántor Lajos erdélyi költő, lapszerkesztő,

Szidiropulosz Archimédesz szociológus,

Skultéty Csaba, a Szabad Európa Rádió volt munkatársa, író,

Gáspár Ferenc ifjúsági író,

Domokos Pál könyvtáros, író,

Bencsik Gábor gyermek- és tényirodalom-író,

Veress D. Csaba és **Józsa Béla** a Történelmi Hagyományörző és Hadisírgondozó Alapítvány írói.

Csodálatos órákat töltöttünk együtt, az olvasók az írók és mi. Köszönjük Rázmány Csaba püspök úrnak, Mikó István főgondnok úrnak és Kelemen Attila ügyvezető igazgató úrnak megtisztelő látogatását, és azt, hogy egy-egy családtagjukat is magukkal hoztak. Nagyon örültünk lelkészeink: Kelemen Miklós, Kászoni József és Léta Sándor, valamint minden unitárius és nem unitárius könyvszerető ember látogatásának.

Sikeres volt, mind anyagilag, mind erkölcsileg a 73. ünnepi könyvhét. Tudtuk öregbíteni jó hírnevünket, és sokezer érdeklődő és vásárló megismerkedett velünk, unitáriusokkal és a velünk szimpatizáló írókkal, költőkkel, irodalmárokkal is. Ebben az évben is úgy szeretnénk búcsúzni, mint az előzőekben, hogy „jövőre veletek ugyanitt”.

Sikeres volt, mind anyagilag, mind erkölcsileg a 73. ünnepi könyvhét. Tudtuk öregbíteni jó hírnevünket, és sokezer érdeklődő és vásárló megismerkedett velünk, unitáriusokkal és a velünk szimpatizáló írókkal, költőkkel, irodalmárokkal is. Ebben az évben is úgy szeretnénk búcsúzni, mint az előzőekben, hogy „jövőre veletek ugyanitt”.

Gergely Felicián

3. Magyar Keresztény Internet Konferencia

Május 11-én került megrendezésre a 3. Magyar Keresztény Internet Konferencia, melynek résztvevője unitárius részről Léta Sándor, unitárius lelkész volt.

A konferencián a következő előadások hangzottak el:

Egyházak a tudástársadalomban (Varga Csaba, Stratégiakutató Intézet)

Előadás az egyházak jövőbeni társadalmi szerepéről, követendő stratégiájukról, lehetőségeikről.

A Magyar Keresztény Portál (Bogdányi Gábor, Pásztor Miklós, Fehér János, MKIE)

A portál céljai és a létrejött szolgáltatások bemutatása, kiemelve a napi keresztény lapszemlét.

Egyház és Internet katolikus szemmel (Lukács László, Tömegtájékoztató Pápai Tanácsa)

A Tömegtájékoztató Pápai Tanácsa által nemrég kiadott, Internetről szóló dokumentumok története és tartalma

A templom egere – Internetről lelképíztöröknek (Bogdányi Gábor, MKIE; Herjeczki Kornél, Harmat Kiadó)

Ismertetés a Széchenyi Terv keretében megvalósuló könyvkiadási projektről.

A Magyar Keresztény Internet Egyesület törekszik felvilágosítani és segíteni az egyházakat abban, hogy a XXI. század új kihívásainak hogyan tudjanak eleget tenni és elvárásainak megfelelni. Vagyis az információs és tudástársadalomban,

melyben uralkodó helyet foglal el az Internet, a világháló, az egyházaknak milyen társadalmi szerepe lesz, milyen követendő stratégiája és lehetőségei adódnak, melyeket igénybe kell vennie és felhasználnia saját érdekei számára.

Az információs fejlődés a következő években óriási lesz. Akkor, amikor minden adat, információ – ami elképzelhető – ott van a világhálón és bárki hozzáférhet, akkor az egyházaknak is szükséges lelkigondozásukkal, információáradatukkal, egyházi tevékenységükkel ott lenni, mert ez a jövő missziós tevékenysége és az egyházi élet egy új lehetősége.

További információt lehet szerezni az Egyesületről és az internetes portálról: www.kereszteny.hu.

Testvérgyülekezeti jelentés

A Magyarország területén létező és működő testvérgyülekezeti élettel kapcsolatban ismertetem a kedves olvasókkal a következőket:

Az észak-amerikai Testvérgyülekezeti Tanács információja alapján közlöm azokat a párosításokat, melyek jelen pillanatban léteznek a magyarországi unitárius gyülekezetek és amerikai unitárius gyülekezetek között:

Budapesti Unitárius Egyházközség testvérgyülekezete – Cleveland OH / West Shore: Rocky River (USA)

Budapesti Bartók Béla Egyházközség testvérgyülekezete – Toronto ONT / First Unitarian (Kanada)

Debreceni Egyházközség testvérgyülekezete – Sacramento CA (USA)

Füzesgyarmati Egyházközség testvérgyülekezete – Ruthven / Olinda ONT (Kanada)

Győri Egyházközség testvérgyülekezete – Ottawa ONT (Kanada)

Hódmezővásárhelyi Egyházközség testvérgyülekezete – West Vancouver BC (Kanada)

Szegedi társegyházközség testvérgyülekezete – Surrey BC/South Fraser (Kanada)

Kocsordi Egyházközség testvérgyülekezete – London ONT (Kanada)

Pécsi Egyházközség testvérgyülekezet keresése folyamatban van.

Budapesti Pestszentlőrinci Egyházközség testvérgyülekezet keresése folyamatban van.

A gyülekezetek közötti kapcsolatot a helyi gyülekezetek lelkészei vagy/és világiak végzik. Az eredményes testvérgyülekezeti élet működtetése a gyülekezetek közötti közvetlen kapcsolattól függ. Éppen ezért minden gyülekezetnek és egyházi vezetőnek, aki ebben a munkában részt vállal, javasolom a következőket:

– a testvérgyülekezeti kapcsolatot ne csak egy személy tartsa, legyen az lelkész vagy/és világi, hanem vonjanak be több gyülekezeti tagot;

– így a gyülekezetek hozzanak létre úgynevezett egyházközségi Testvérgyülekezeti Bizottságot, 3–5 taggal, lehetőség szerint a tagok

rendelkezzenek angol nyelvismerettel és e-mail levelezési lehetőséggel, ezáltal megkönnyítve a kapcsolattartást;

– a Testvérgyülekezeti Bizottság vegye fel a kapcsolatot az észak-amerikai vagy kanadai testvérgyülekezetben működő hasonló tanáccsal, és közösen kell megbeszélni a terveket, célokat;

– a gyülekezet presbitériuma és a közgyűlés által a hívek folyamatosan értesüljenek a testvérgyülekezeti kapcsolatról.

A Magyarországi Testvéregyházközségi Bizottság országos viszonylatban rendezi és szervezi a kapcsolatok működését. Folyamatosan együtt működik az amerikai testvérgyülekezeti tanáccsal.

További információt lehet szerezni a testvérgyülekezeti honlapról. Működik egy levelező lista is, melyre minden érdeklődő feliratkozhat.

*a Magyarországi
Testvéregyházközségi Bizottság
tagjai*

Unitárius portrék

Meghitt beszélgetés a 80 éves Patakfalvi Sámuellel

„(...) én egy igen-igen istenfélő ember vagyok. Érzem, hogy van Isten, és ösztönszerűen ragaszkodom hozzá. Még mindig kievickéltem a legnagyobb veszedelemből is, és hiszem, hogy ez az Ő segítségével sikerült csak. Kamaszkoromban én is okoskodtam. Nyiladozott a szemem, nagy volt a tudás-, kutatásszomjam. Kezdtém lebecsülni az iskolában bemagoltatott Isten-fogalmat. Aztán változtak az események. Komolyodtam, több és több ismeretre tettem szert, és magamtól rájöttem arra, hogy kell léteznie annak a sokat emlegetett láthatatlan erőnek. (...) Amíg nem hittem Benne, oly sok szenvedésen és megpróbáltatáson kellett keresztülmennem. Ha bajba jutottam, egyedül magamra hagyatva éreztem magam, majd a szívem hasadt meg félelmemben és kétségbeesésemben. Aztán midőn kezdtem Őt megismerni, és éreztem, hogy Ő mégiscsak jótevőm, egyszerre eltűnt a félelmem, az egyedüllét érzete, és hihetetlen nyugodtsággal vágtam bele a legnehezebb problémák megoldásába, mert tudtam, hogy őszinte az én munkám Isten előtt, jöhet bármi, mert én nyeresem meg a játszmát. Mai napig sem sokat filozofálok, midőn nekikezdek valaminek. Csak azt kutatom, hogy tiszta-e az úgy Isten és magam előtt. És a munkám végzése közben folyton érzem a rámfigyelő

szemeket, a segítő kezek hatalmát, és tudom, hogy nincs olyan emberileg kivihető probléma, amit ezen kezek segítségével el ne érhetnék.” – részlet az „Útkereső szerelmes levelek”-ből.

Kérdez Léta Sándor: Kedves Samu bácsi, beszélgetésünk kezdetén szeretném, ha összefoglalnád életkezdetedet, elindulásodat.

Felel Patakfalvi Sámuel: Székelykeresztúron születtem 1922. május. 23-án, jómódú földműves szülők gyermekeként. Nem igazán tudtam örvideni a gyermekkorom, eltérően más gyermekektől; ahogy annyira nőttünk befogtak a munkába: például a szántásba a tehének, lovak előtt kellett menni, aztán kapálni, kaszálni kellett. Keményen dolgoztam, talán ezért is tudtam ilyen jól boldogulni az életben. A gyermekkorom megedzett. A családomban szokás volt, hogy az egyik fiút taníttassák. Én a három közül a legkisebb gyermek voltam, de mivel a bátyám nem szeretett tanulni, apámat rábeszélték a tanárok, hogy taníttasson engem. Apám beleegyezett, így 1941-ben színjelessel érettségiztem Székelykeresztúron. 1940-ben, a bécsi döntés után számomra az egész élet fölragyogott, amikor Észak-Erdélyt visszacsatolták Magyarországhoz. Beiratkoztam a Magyar Királyi

József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem közgazdasági karára.

L. S.: Így kerültél fel Budapestre, tanulmányaidat itt folytattad?

P. S.: Családomból sokan tanultak és laktak itt, például Patakfalvi Sándor gyógyszerész; Patakfalvi Károly rendőrfőtanácsos. Ők egyengették az utamat itt Pesten.

L. S.: Hogyan kerültél kapcsolatba a Misszióházzal?

P. S.: A legtöbb erdélyi unitárius diák a Misszióházban kapott szállást. Ennek köszönhetően választottam Budapestet. Akkoriban Dr. Csíki Gábor volt a Misszióház lelkésze. Ő is székelykeresztúri származású volt. Írtam neki egy bemutatkozó levelet, és elnyertem a támogatását. Így kerültem kapcsolatba a Csíki-családdal.

L. S.: Mennyi időt töltöttél a Misszióházban?

P. S.: Több mint három évet. 1941. év tavaszától 1944. év elejéig.

Nekünk, vidéki diákoknak mesés életünk volt a Misszióházban. Nagyon sokan voltunk Erdélyből, megemlíthetném többek között az öreg diákok közül Benczédi Sándort, Márkos Andrást, Ferenc Józsefet, Nagy Sándort és több mint 20 velünk egykorú diákot: a Pálffy testvérek, Benke István, Kádár Karcsi stb. Átvettük a Brassai Sámuel Unitárius Ifjúsági Egyesület vezetését. Minden internátusi diák tagja kellett legyen egyesületünknek. Bedolgoztam a Magyar Élet könyvkiadó vállalatához, így kapcsolatba kerültem a népi írókkal. Beindítottuk az irodalmi életet és szerveztünk olyan nagy egyéniségeket, mint Szabó Dezső, Móricz Zsiga bácsi, Németh László, Erdei Ferenc, Veres Péter, Darvas József, Féja Géza. Az előadóteremben rendszeresen irodalmi estéket szerveztünk az egyesületünk keretén belül. Szombatonként klubdelutánokat is szerveztünk, írói előadások után táncmulatságot rendeztünk. Patefont vettünk és zenét szolgáltattunk. Vasárnap a fővárosi iparos és munkás réteg összejövetelei voltak, ezek alkalmával nevelői előadásokat tartottunk. Kirándulásokat szerveztünk Magyarországra. Ebbe a Brassai Sámuel Unitárius Ifjúsági Egyesületbe nemcsak erdélyiek tartoztak, hanem bekapcsolódtak a budapesti unitárius ifjak is. Nagyon jó hangulat volt, szoros barátságok kötődtek. Érdemes megemlíteni, hogy a budapesti születésű unitáriusok központja a Nagy Ignác utcai templom volt, az Erdélyből kijött vagy menekült unitáriusok központja pedig a Hőgyes Endre utcai Misszióház és templom volt. Az összes

erdélyi lelkészek, akik a háború miatt menekülni kényszerültek, itt kaptak szállást, és itt vészelték át az ostromot 1944. év telén. Háború volt, a katonai behívó elkerülése végett muszáj volt tanulni és vizsgázni, mert ha nem, a diákokat elvitték katonának – így jeles érettségi után tanulási vágyam nem lankadt, jelessel végeztem az egyetemet is, már a tandíjmentesség miatt is. 1945-ben államvizsgáztam. Nagy szerelembe estünk a Csíki család nagyobbik lányával, Klárával, akit feleségül is vettem ugyanez év májusában. Meg kell említenem azt is, hogy az apa (dr. Csíki Gábor) addig nem egyezett bele házasságunkba, amíg nem rendelkeztem megfelelő keresettel, hogy el tudjam tartani a családom. Mivel utolsó éves voltam az egyetemen, 1944-ben munkát kerestem: elmentem Kosnára (Beszterce megye), és kitanultam a faipari mesterséget.

1945. január 15-én jött be az első orosz katona ide a Misszióházba. A ház itt maradt lakói és az ide menekült unitárius lelkészek családjával a pincében voltunk meghúzódba. Február végéig az oroszok egész Budapestet elfoglalták. A Misszióház bombatalálatot kapott, a templom felől az egész bal fele leszakadt. Ebben az időben már Bencze Márton mint misszióházi lelkész vállalt felelősséget az unitárius közösségért.

L. S.: Mi történt 1945. után?

P. S.: Bekerültem a budapesti Közgazdasági Egyetemre tanársegédnek két hónapig. Április végén a jegyesemmel hazamentünk Erdélybe, hogy meglátogassuk a szüleimet. Lényegében meg akartunk szabadulni Budapesttől, ami akkoriban egy romhalmaz volt, piszok, bűz, szenny mindenfelé. Klárikám kívánsága volt, hogy „fenyvesek és csörgedező patak” mellett éljünk. Átvettem a székelyudvarhelyi Zsigmond telepi fűrészüzem ve-

zetését (már volt elegendő gyakorlatom Kosnáról). 1945–1949. augusztus 27-ig, az államosításig itt dolgoztam. Mintha a sors vagy a Jó Isten kárpótolni akart volna az elvesztett javakért, másnap, 1949. augusztus 28-án megszületett Péter fiunk.

Akkor alakultak a gép- és traktorállomások, bevittek az udvarhelyi mezőgazdasági állomásra főkönyvelőnek. 1952-ben megszületett Judit lányom. Majd munkahelyet változtattam, felvittek Marosvásárhelyre, a már megalakult mezőgazdasági gépesítési vállalat trösztjéhez főkönyvelői minőségbe. Innen 1982-ben nyugdíjaztak.

L. S.: Hogyan kerültél vissza Budapestre?

P. S.: A feleségem, most már megelégedve a romániai helyzetet, visszakivándorolt Budapestre. Így beindítottuk a kitelepedési eljárást, és a 80-as években sikerült kijönni. Boldog és tartalmas éveket élünk itt Budapesten feleségemmel egészen 1999-ig, feleségem bekövetkezett haláláig. Boldog 54 évi házasság után veszítettem el őt, nagyon hiányzik.

L. S.: Jelen pillanatban mivel foglalkozol és mi a kedvenc időtöltésed?

P. S.: Öregkoromra megkedveltem a műtárgygyűjtést, elsősorban a régi könyvek gyűjtését. Numizmatikával és festményekkel is foglalkozom. Mint szakértő és műértő több egységnél dolgozom.

L. S.: 80 évesen hogy sikerül ennyire tevékenynek maradnod Samu bácsi? Nagy életkedvről árulkodik egész magatartásod, gondolkodásod.

P. S.: A mottóm, amint látod, itt lóg a falon: „Ha nem lehet úgy, ahogy akarom, úgy akarom, ahogy lehet!” – annyit akartam mindig, amennyit lehetett. Az emberek azért csalódnak, mert mindig többet akarnak, mint amennyit lehet. Továbbá, soha nem adtam fel az optimizmust, a jókedvet és a reményt. A Jó Isten szeret engem! Tizenkét éves koromban egy cigányné a következőket jósolta: „hosszú életű lesz, 75 évig fog élni, tanult ember lesz, és külföldről házasodik majd, egy fia és egy leánya fog születni.” Mindez teljesült. 75 éves koromban alkudoztam Istennel, adjon még egy jó pár évet. És adott! Most megint alkudozom.

Nagyon fontosnak tartom, hogy az embernek legyen meg a sikerélménye, ne adja fel érdeklődését, mindig foglalkozzon valamivel, terveket készítsen és törekedjen megvalósítani azokat. Ez a hosszú élet titka: minden nap legyen sikerélményed és légy elégedett! A mindennapi sikerélményekből tevődik össze a mozaik, amire elmondhatjuk majd később, hogy érdemes volt élni. Amit lehet, azt meg kell valósítani. És nem utolsósorban, tanuljunk meg bánni az emberekkel, mert bánni az emberekkel az egy nagy életművészet.

L. S.: Szeretném, ha összefoglalnád unitárius hitvallásod.

P. S.: 1944. május 23-án, születésnapomon eképpen imádkoztam. Részlet naplóból:

„...Istenem! Köszönöm Neked ezt a huszonkét esztendődt. Az erőt, a kitartást, a vágyakat, amit belém oltottál, a küszködést, a szenvedést, amivel megerősítettél, a tudásszomjat mely sohasem hagyott nyugodnom, mely mindig új és új értékek elnyerésére ösztönzött; köszönöm Uram azt a sok-sok jó és nemes tulajdonságot, mellyel elhalmoztad gyermeked. (...) Hogy miképp fogom én, értem tett sok segítő támogatásod eléggé megköszönni, meghálálni? Erre adj lehetőséget és módot, mert addig nem tudok megnyugodni. Én hálával tartozom Neked és ezt a tartozást le akarom róni. Vagy talán istenfélő

további életem lesz a hálaadás?” Most már tudom, hogy Isten meghallgatott engem.

L. S.: Beszélgettünk a múlttól, a jelenről, van-e valami elképzelésed, meglátásod az unitárius vallás jövőjével kapcsolatban?

P. S.: A lelkemhez közel áll a szórványban élő unitáriusok összeszedése. Amerre csak járok, érdeklődöm ki unitárius. Akiket felfedezek, az unitárius lelkészek és gyülekezetek felé irányítom. Fogjunk össze, a szakadék szélén állunk, vigyázzunk egymásra, őrizkedjünk az egyházunkban lévő széthúzástól, az egyéni érdekeket szolgáló iránytól.

L. S.: Köszönöm szépen e meghitt beszélgetést itt otthonodban. Tanulságos volt, bizonyára a kedves

olvasó is érdekesnek tartja életutadat. Kívánunk még sok erőt és egészséget!

2002. május 20. Pünkösd II. napján.

Részlet 1998-ban megjelent közösen írt könyvünkéből, az „Útkereső szerelmes levelek”-ből:

Székelykeresztúr,
1943. augusztus 13-án
kelt leveléből, Kláriká-

nak címezve:

„Székely ember vagyok, paraszt, a legősibb gyökerű, nyers, de őszinte. Életem nagy részét az Isten szabad ege alatt töltöttem a természetben, ahol nincs az eső ellen esernyő, meg esőköpeny, ahol a legtöbbször a fa meg a bokor alatt kell átszenvedni a legnagyobb zivatarokat is, kiteve annak, hogy bármelyik percben beléd sújthat az Isten haragja. (...) A természet fia vagyok, a természet imádója, a legközelebb álló Istenhez. Csodálom a természetet, mely oly misztikus, mfélek a természettől, mely olyan megmagyarázhatatlan. És érzem itt az Isten közelségét. Úgy érzem, hogy fogja valaki a kezem, irányítja lépteim. Nem, itt szó sem lehet számításról, okoskodásról. Itt csak sejteni lehet valamit a hatodik, hetedik érzékünkkel.

Egyszer kaszálás után nagyot pihentünk délben. Elaludtunk. Egyszer csak, mint valami rossz álomból felébredtem, feltápászkodtam, pár másodperc múlva valami zuhanást hallottam a hátam megett. Hátra néztem és a vér meghűlt ereimben. A fára akasztott kaszát valami szellőcske meglóbálta, s az élével épp fekvő helyzetben, a fejemnél állt be a földbe. Ha pár másodperccel tovább alszom, valahol a jobb szemem körül hatolt volna belém.”

Hittem és hiszek az isteni gondviselésben!

Az Unitárius Élet 2002. március–áprilisi számának 17. oldalán, a 80 éves Dr. Nyiredy Szabolcs bácsival készült interjú 6. bekezdésének a lap alján levő utolsó mondatát Szabolcs bácsi a következőképpen egészítette ki:

„Hálával és nagy szeretettel gondolok akkori cserkészvezetőimre: Csucsy Laci bá'ra, Ótordai Weress Ákos bá'ra, Józsa Gyuszi bá'ra, Orbán Gyuszi bá'ra és Sándor Zoltán bá'ra, hogy csak a legkiemelkedőbb vezetőket említssem.”